

ҚАЗАҚ ӘНДЕРІНІҢ АНТОЛОГИЯСЫ

Л 2007

2739к

II ТОМ

ҚАЗАҚ ӘНДЕРІНІН АНТОЛОГИЯСЫ

II ТОМ

---

*Қазақ халық әндерінің
толықтырылған жинағы*

ИЗДАТЕЛЬСТВО Алматы
ӘНЕР 2006
БАСТАСЫ

ББК 85.31

Қ 17

*Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігі
Ақпарат және мұрағат комитетінің бағдарламасы бойынша
шығарылып отыр*

Қ 17 Қазақ әндерінің антологиясы. Том II.
(Құрастырғандар: Ә.Көпіш, Е.Ералы, Қ.Оспанова).
Алматы: “Өнер” баспасы, 2006. — 312 бет.

ISBN 9965-768-68-4

Жеке бір адамның тағдыры мен бүкіл қоғам басындағы рухани күйініш-сүйініштерді, қаншама аласапыран оқиғаларды жан-жүрекпен егіле отырып — жырлаған; жырлай отырып — оны әуез-әнге бөлеп, өрелеген Мұң мен Зар, Қуаныш пен Шаттық, Үміт пен Сүйіспеншілік — небір замандардың сұрапыл сынынан мүдірмей өтіп, бізге ән болып жетті.

Ел ауызында сақталынып қалған қайсыбір қазақ әні де өз тыңдаушысының жүрегіне осылай берік орныққаны да сондықтан.

Әуелде халықтың сарабал өнерлі ұл-қыздарының көкейінде қайнап, көмейінен ағытылып шыққан мұндай әндер — кейіннен халықтың өз әндеріне айналып кетті. Қоғамдық-әлеуметтік өзгерістер толқыны мұндай өміршең әндерді жағаға шығарып тастай алмайды. Ол әндер халықпен бірге жасасып келеді, жасай береді.

Ұсынылып отырған антологияға осындай терең рухани қазынамыз болып табылатын — қазақтың халық әндерінің ел арасына кең тараған таңдаулыларын, мүмкіндігінше мол қамтып, ұсынып отырмыз.

Кітап әнсүйер көпшілікке арналады.

ББК 85.31

© “Өнер” баспасы, 2006

© “Өнер” баспасы, 1990,
Халық әндерінің
антологиясы. I, II том

© “Қайнар” баспасы, 1993,
Ауыл кеші көңілді

© “Жазушы” баспасы, 2000,
Халық әндері. I, II, III том.

© “Қазақпарат” баспасы, 2005, Қазақ
музыкасы. Антология I, II том.

ISBN 9965-768-68-4

Заман

Біздің заман қай заман, бақыт заман-ей,
Еңбекшіге әперген бақыт заман, заман-ай.
Құлшылықтың құтылып құрсауынан-ей,
Айға ұмтылып биікке бастық қадам,
заман-ай.

Қайырмасы:

Ел айығып азаптан,
Шаттанатын күн туды.
Жеңіс туын қолға алып,
Аттанатын күн туды.

Өткен заман қай заман, жылан заман-ей,
Жылан шағып, халық жоқ жыламаған,
заман-ай.

Боз інгеннің бөрі жеп боташығын-ей,
Ата менен ана жоқ зарламаған заман-ай.

Қайырмасы.

Замандас

(I түрі)

Айналайын көзіңнен
Жалт-жұлт еткен,
Жан бар ма екен
Бұл жерде сенен өткен.
Замандас,
Кездескенде есіңе алып амандас.

Үш ауылдың қыздары
Жиналса да,
Теңгермеймін өзіңе
Басы бүтін,
Замандас,
Кездескенде есіңе алып амандас.

Айналайын көзіңнен
Күлімдеген,
Басқан ізің ешкімге
Білінбеген,
Замандас,
Кездескенде есіңе алып амандас.

Ақша балық шомылған
Айдын көлден,
Алтын қармақ салса да
Ілінбеген,
Замандас,
Жолыққанда есіңе алып амандас.

Замандас

(II түрі)

Жігіті біздің елдің сылқым сері-ай,
Күнде той, ойын-күлкі жүрген жері ай.

Қайырмасы:

Екі де бала замандас-ай,
Айында келіп хабарлас-ай.

Асыр сап құлын-тайдай ойнақтаған-ей,
Өркімнің өзіне ыстық туған жері-ай.

Қайырмасы.

Ат жақсы арғымақтан шабыс болса-ей,
Жат жақсы ағайыннан таныс болса-ай.

Қайырмасы.

Досың күліп, дұшпаның табалайды-ей,
Аяғың бір нәрседен шалыс болса-ай.

Қайырмасы.

Замандас

(III түрі)

Жер жаннаты Баяннуурым-ей құтты мекен.
Ақ айдарлы алтын дән егін еккен.

Замандас, көтер бас,
Жаңа өмірге жай құлаш.

Шаруашылық орнаған-ей құнарыңа,
Еңбек етіп кілең жас терін төккен.

Замандас, көтер бас,
Жаңа өмірге жай құлаш.

Тамылжиды есірген-ей алма бағы,
Дәмі тәтті, шекер бал, татыр дәмі.

Замандас, көтер бас,
Жаңа өмірге жай құлаш.

Жерім дарқан, елім бай-ей құтты ұя,
Жылдан жылға өседі озат саны.

Замандас, көтер бас,
Жаңа өмірге жай құлаш.

Заманым-ай

Қарашаға, тағы да қарашаға,
Кисе киім жарасар аласаға, заманым-ай.

Қайырмасы:

Тауда жүрер кекілік,
Тастан тасқа секіріп.
Заманыңда ойнап, күл,
Кейін жүрме өкініп.

Тапсаң төуір өлеңнің тазасын айт,
Тыңдасын да көпшілік, бала-шаға,
заманым-ай,

Заулатшы-ай

Бүгін дала гүлденіп жаңарғандай,
Күлтелі көк құлпырып оңалғандай.

Қайырмасы:

Ахау, заулатшы-ай, құрбым,
заулатшы-ай!
Кешегі құм, шөл дала шаңырқаған,
Бүгін қара, тамаша таң қалғандай.

Артель ұйым біріккен ұранды бір,
Сұлу қыздан есіткен бір терең сыр.

Қайырмасы.

Ұмтыл алға, жас құрбым, жатпа қарап,
Елің үшін еңбек ет, ертеңмен тұр.

Қайырмасы.

Зибаш-ай

Айқай салмай дауысым ашылмайды,
Жолға жұпар қалампыр шашылмайды.

Қайырмасы:

Зибаш-ай,
Қасың қара, қиғаш-ай.
Құрбыңның сөзін сыйлашы-ай.

Жолға жұпар қалампыр шашылмайды,
Сені көрмей көңілім басылмайды.

Қайырмасы.

Сені көрмей көңілім басылмайды.
Есіңнен бір шығарма осы жайды.

Қайырмасы.

Зілғараның әні

Аулың көшіп барады қырдан асып,
Қырдан асқан бұлттармен араласып.

Арман-ай,
Өтті-ау дүние, жалған-ай.

Оралымның барында ойнайын деп,
Ғұмырыммен келемін жағаласып.

Арман-ай,
Өтті-ау дүние, жалған-ай.

Құрбым едің бірге өскен баяғыдан,
Туар ма екен, дүние-ай, ай оңынан.

Арман-ай,
Өтті-ау дүние, жалған-ай.

Оралымның барында ойнамасам,
Мерт боп кетер жастығым жай оғынан.

Арман-ай,
Өтті-ау дүние, жалған-ай.

Игай-гай сәулем

Атыңнан айналайын алтын сәулем-ай,
Бір жүру өзіңменен ол бір дәурен-ай.
Игай-гай сәулем, айдай-ау.

Келмейді жатсам ұйқым, тұрсам күлкім,
Жүргенім менің бүйтіп сенің әурең-ай.
Игай-гай сәулем, айдай-ау.

Қайырмасы:

Сағынған сәулем-ай,
Бірге өскен дәурен-ай.

Атыңнан айналайын асыл затым-ай,
Жарасқан тал бойыңа сәулем атың-ай.
Игай-гай сәулем, айдай-ау

Кеткенде аулың алыс алтын сәулем-ай,
Келмеді-ау бір жапырақ жазған хатың-ай.
Игай-гай сәулем, ай-дай-ау.

Қайырмасы.

Игәй сәуле

Қарағым, айналайын қырғи қабақ,
Сен едің суда жүзген алтын шабақ.
Салсам да күміс қармақ ілінбейсің,
Қайтейін қылығынды-ей ақтамақ.

Қайырмасы:

Ей, игәйгөй,
Игәй сәуле.
Етпе әуре,
Іриай-ай.

Ішінде ну орманның сен бір талсың,
Аяққа құйып қойған шекер балсың.
Бағана бағаласам жан жетпейді,
Басқадан артық туған неткен жансың.

Қайырмасы.

Илигай

Кел деп едің, Илигай, келіп тұрмын,
Отқа түспей өртеніп еріп тұрмын.
Сертке тұрсаң мен сендік, жаным құрбан,
Сырым осы, сертімді беріп тұрмын.

Илигай деп атыңды қойдым таңдап,
Әнге қостым атыңды әдейі арнап.
Еркін таудың еркесі елік болсаң,
Мен де өзіндей жалғызбын ерке саңлақ.

Илигай, өттең, шіркін

Бір келеді дүние, бір кетеді, ау,
Сүм жалғанның түбіне кім жетеді-ай.

Қайырмасы:

Илигай,
Өттең, шіркін,
Дүни(е)-ай!
Қалд(ы)-ау бір күн,
Күліп-ойнап-ай!

Адам түлкі болғанда, ажал — бүркіт, ау,
Қуып барып бір деңге індетеді-ай.

Қайырмасы:

Илигай,
Өттең, шіркін,
Дүни(е)-ай!
Қалд(ы)-ау бір күн,
Күліп-ойнап-ай!

Иуа шіркін

Қатар ұшқан қаз едің-ей қаңқылдаған-ай,
Көлге қонып самалда саңқылдаған.

Қайырмасы:

Иуа шіркін,
Енді есен бол-ай.

Аулың шалғай кеткенде ей, өттең,
Сағынам ғой жүзіңді жарқылдаған, калқам-ай,

Қайырмасы.

Кәмилә

Мен қайтейін қиғаш қара қасыңды,
Әуреледің неге сонша басымды.
Шын сүймесең, жаным сүйген
Кәмилә-ау,
Мойныңа артам көзден аққан } 2 рет
жасымды.

Өзіңе аян менің саған құмарым,
Табылды-ау, деп жүруші едім, сыңарым,
Шын сүймесең, жаным сүйген
Кәмилә-ау,
Екі талай тірлік етіп тұрарым. } 2 рет

Мен отырмын жалғыз жартас басында,
Кәмилә жоқ, неге отырмын, қасымда.
Махаббаттың уын ішіп жүргенше,
Неге өлмедім ғазиз сәби жасымда. } 2 рет

Кәсира — Мәрусия

Қыз емес қыздың аты қызыл өрік,
Беріпті екеуіне тәңір көрік.

Кәсира — Мәрусия,
Ухади от суда.

Ойымда еш алаң жоқ, жүрген едім,
Бұзылдым қапелімде сені көріп.

Кәсира — Мәрусия,
Ухади от суда.

Көләлім би-би-ай

Аулыңды сағынармын-ау,
Әниңе табынармын-ай.
Өзіңді іздей-іздей-ау,
Сарғайып сабылармын-ай.

Қайырмасы:

А-ей, көләлім би-би-ау,
Кәлілім би-би-ау,
Кәлілім би-би-ау-ай.

Кәләлім-ай

Әуеде ұшып жүрген ала қарға,
Берейік өлең айтып ағаларға.

Кәләлім-ай.

Бермесек өлең айтып ағаларға,
Кетеді кінә қойып балаларға.

Кәләлім-ай.

Кәләлім айдай, қоңыр жай
Бір жұлдыз бар әуеде айдан қалған,
Қайқы мүйіз ақ серке қойдан қалған.

Кәләлім айдай, қоңыр жай.

Осы ауылда кім жаман, құрбым жаман,
Көн етігін кие алмай тойдан қалған.

Кәләлім айдай, қоңыр жай.

Кәлилау

Әуеде ұшып жүрген тырна деген,
Бағытын жарықтықтың бұрма деген.
Кәлилау-кәлилау-кәлилау.
Әкемнің маған берген батасы бар,
Орныңнан кісі жеңбей тұрма деген.
Кәлилау-кәлилау-кәлилау.

Кәлиләу дидау

Өлеңді қиыстырамы әнге парлас,
Сөз болса қанағатсыз құлақ салмас, аху-ай.
Өлеңді өрнегімен қиыстырған,
Сөзінде айтушының қаяу болмас, аху-ай.

Қайырмасы:

Қалилау-дидау, ди-ди-дау,
Кәлилау-дидау, ди-ди-дау.
Дида-ку-ди-дай,
Аку дидай-аку-ай.

Білмеске өлең тұрғай сөз де қиын,
Шығады қиыстырған сөзден түйін, ах-уай.
Қара сөз қанағатсыз сылдырласа,
Есепке алынбаса ода қиын, ах-уай.

Қайырмасы.

Кәрирә-ау

Дәйім менің мінгенім торы құнан-ей,
Торы құнан үркеді тобығынан.

Қайырмасы:

Кәрирау райрым,
Кәрирау рай.

Шын көңлің, шынты бейлің менде болса,
Табысайық Ақсайдың қорымынан.

Қайырмасы.

Дәйім менің мінгенім сары құнан,
Үркеді сары құнан сауырынан.

Қайырмасы.

Шын көңлің, шынты бейлің менде болса,
Табысайық қалқатай ауылыңнан.

Қайырмасы.

